

JAAMACADDA GÖTEBORG
KULLIYADDA AFAFKA IYO SUUGAANTA
P.O.B. 200 • 405 30 GÖTEBORG • ISWIIDHAN

AASAASKA NAXWAHA AF SOOMALIGA

BUUGGA XALLINTA LAYLIYADA

Morgan Nilsson

Uppdaterad
18 oktober 2021
Gäller höstterminen 2021

*Detta är ett pågående arbete.
Därför kan vissa uppgifter vara ofullständiga.
Läs alltså kritiskt! Kontakta mig gärna med ev. synpunkter.*

morgan.nilsson@gu.se

1. Qaybaha / Xubnaha Weerta

---

subjekt + satspartikel + predikat

yeele + qurubweereed + khabar

1. Waa ay tageen.
2. Iyadu waa ay huruddaa.
3. Ardaydu waa ay dheelayaan.
4. Sahra waa ay heesaysaa.
5. Cigaal waa uu baqay.
6. Waa aan gajoonayaa.

Subjekt + satspartikel + predikat + objekt

yeele + qurubweereed + khabar + layeele

7. Bareesadu waxa ay leedahay dab.
8. Faarax waxa uu qodayaa beerta.
9. Hodan waxa ay rabbayneysaa shinnida.
10. Isagu waa uu ilaashadaa hantidiisa.
11. Reerguuraagu waxa uu leeyahay xoolo.
12. Waxa ay shiilaysaa kalluun.

Subjekt + satspartikel + predikat + adverbial

yeele + qurubweereed + khabar + falkaab

13. Maryan waxa ay ku ciyaaraysaa qorikabriid.
14. Daaqadaha waxa ku jira muraayado.

15. Waxa uu la joogaa ari.
16. Waxa ay ku ordaysaa guriga.
17. Waxa uu ka shaqaynayaa dukaankiisa.
18. Waxa ay u socdaan dugsigga.

Subjekt + satspartikel + predikat + objekt + adverbial
 yeele + qurubweereed + khabar + layeele + falkaab

19. Hooyadu waxa ay qashinka ku ridaysaa god.
20. Dabka waxa aan ku karsannaa cuntada.
21. Awrtu waxa ay qoyska u qaaddaa aqalka.
22. Hurdada waxa aynnu ka helnaa caafimaad.
23. Albaabka waxa laga sameeyay loox.
24. Geedaha waxa aynnu ka helnaa dawo.

Satsdelar med flera ord

Subjekt + satspartikel + predikat + objekt + adverbial
 yeele + qurubweereed + khabar + layeele + falkaab

25. Geeddi qoyskoodu waxa uu leeyahay xoolo.
26. Shinnida waa la dhaqan karaa.
27. Axmed waxa uu ku ciyaarayaa middi, xarig koronto iyo masaamiir.
28. Biyaha waxa aynnu ka soo dhaansannaa ilaha biyaha.
29. Dabku waxa uu gubi karaa iyada.
30. Dhammaan lacagtiisa waa uu bixiyey.

Subjekt + satspartikel + predikat

yeele + qurubweereed + khabar

31. Waa ay seexdeen.

32. Waa aan duqoobey.

33. Waa aad kortay.

34. Waa aynu soconnaa.

35. Xasan waa uu ooyayaa.

36. Nuur waa uu cararay.

Subjekt + satspartikel + predikat + objekt

yeele + qurubweereed + khabar + layeele

37. Waxa uu leeyahay ari.

38. Waxa ay tolaysaa haan.

39. Waxa uu leeyahay gaaridameer.

40. Waxa uu qoysku leeyahay dukaan.

41. Waxa uu waraabinayaa geel.

42. Xabiiba waxa ay lisaysaa sac.

43. Waxa uu qodayaa beertiisa.

44. Biyaha waa la cabbaa.

45. Dugsigii waa la furay.

46. Hawada waa aynu neefsannaa.

52. Xisbigiina waa la xiray.

Subjekt + satspartikel + predikat + adverbial

yeele + qurubweereed + khabar + falkaab

47. Waxa uu ku yaallaa magaalo.

Subjekt + satspartikel + predikat + objekt + adverbial

yeele + qurubweereed + khabar + layeele + falkaab

48. Gurigu waxa uu dadka ka celiyaa qorraxda.

49. Kalluunka waxaa lagu qallajinayaa qorraxda.

50. Saqafka waxa laga sameeyey terniig.

51. Waxa ay cuntada ku karsadaan dhuxul.

Satsdelar med flera ord

Subjekt + satspartikel + predikat + objekt + adverbial

yeele + qurubweereed + khabar + layeele + falkaab

53. Dadka qaar kale waxa ay cuntada ku karsadaan xaabo.

54. Dadku waxa ay geedaha qaar ka helaan cunto.

55. Dibedda gurigan waxaa jooga waraabayaal.

56. Dugsiga waxa aynnu ku soo barannaa akhriska iyo qorista.

57. Gidaarrada gurigan waxa lagu dhisay dhagax iyo shamiinto.

58. Gurigu waxa uu dadka ka celiyaa dugaagga halista ah.

2. Jaadadka erayada

---

m = magac, s = sifo, f = fal, my = magacuyaal, h = horyaale, q = qurub

waa = Q, ay = my, tageen = F, Iyadu = my, huruddaa = F, ardaydu = M, dheelayaan = F, Sahra = M, heesaysaa = F, Cigaal = M, baqay = F, waa = Q, aan = my, gajoonayaa = F, bareesadu = M, waxa = Q, ay = my, leedahay = F, dab = M, Faarax = M, uu = my, qodayaa = F, beerta = M, Hodan = M, rabbayneysaa = F, shinnida = M, Isagu = my, ilaashadaa = F, hantidiisa = M, reerguuraagu = M, leeyahay = F, xoolo = M, shiilaysaa = F, kalluun = M, Maryan = M, ku = H, ciyaaraysaa = F, qorikabriid = M, daaqadaha = M, ku = H, jira = F, muraayado = M, waxa = Q, uu = my, la = H, joogaa = F, ari = M, ordaysaa = F, guriga = M, u = H, socdaan = F, dugsiga = M, Geeddi = M, qoyskoodu = M, shinnida = M, waa = Q, la = my, dhaqan = F, karaa = F, ilaha = M, biyaha = M, waa = Q, aan = my, duqoobey = F, dugsigii = M, waa = Q, la = my, furay = F, kalluunka = M, waxaa = Q, lagu = my + H, qallajinayaa = F, qorraxda = M, saqafka = M, waxa = Q, laga = my + H, sameeyey = F, terniig = M, dadka = M, qaar = M, kale = S, Dibedda = M, gurigan = M, waxaa = Q, jooga = F, waraabayaal = M, dugsiga = M, waxa = Q, aynnu = my, ku = H, barannaa = F, akhriska = M,

3. Satsdelar och ordklasser

Subjekt Y Yeele

Satspartikel Q Qurub-weereed

Predikat Kh Khabar

Objekt L Layeele

Adverbial Fk Falkaab

m = magac, **q** = qurub, **f** = fal, **my** = magacuyaal, **h** = horyaale, **s** = sifo

1. Daanyeerkii^m waa^q uu^{my} qoslay^f.
2. Hodan^m waxa^q ay^{my} caawinaysaa^f aabbaheed^m.
3. Reer-guuraagu^m waxa^q uu^{my} dhaqdaa^f xoolo^m.
4. Waa^q uu^{my} ilaashadaa^f hantidiisa^m.
5. Waxa^q uu^{my} waraabinayaa^f geed^m yar^s.

6. Cali^m waxa^q uu^{my} ku^h ciyaarayaa^f bareesada^m.

'bareesada' waa falkaab qalabeed

7. Waxa^q uu^{my} ka^h shaqeeyaa^f dukaanka^m.

'dukaanka' waa falkaab meeled

8. Derbiga^m waxa^q la^{my} -gu^h dhisay^f laamo^m.

'laamo' waa falkaab alaabeed / qalabeed

9. Biyaha^m waxa^q aynnu^{my} u^h adeegsanna^f siyaabo^m kala^q duwan^s.

'siyaabo kala duwan' waa falkaab siyeed

10. Dharkeeda^m waxa^q qabsan^f kara^f dab^m.

11. Guryaha^m magaaladu^m waxa^q ay^{my} leeyihiin^f qolal^m kala^q duwan^s.

12. Hodan^m aabbaheed^m waxa^q uu^{my} leeyahay^f geedo^m.

13. Ilmuhu^m waxa^q uu^{my} ku^h socdaa^f xagga^m birjikada^m.

'xagga birjikada' waa falkaab meeled

14. Waxa^q ay^{my} guriga^m saaraan^f raro^m, kebed^m iyo^x jarco^m.

'guriga' waa falkaab meeled

15. Korantadu^m waxa^q ay^{my} dhalin^f kartaa^f halis^m.

16. Marka^m hore^s dumarku^m waxa^q ay^{my} dhisaan^f dhigaha^m iyo^x udbaha^m.

'marka hore' waa falkaab wakhtiyeed

17. Maxamed^m waxa^q uu^{my} ku^h dhashay^f magaalada^m Marka^m.

'magaalada Marka' waa falkaab meeled

18. Shebaagta^m waxa^q uu^{my} ku^h soo^q dabtaa^f kalluun^m.

'shebaagta' waa falkaab qalabeed

19. Ugaxdooda^m -na^x waa^q la^{my} cunaa^f.

'-na' waa xiriiriye, ma aha qayb weereed

20. Waraabayaashu^m waa^q ay^{my} weerari^f karaan^f carruurta^m.

21. Waxa^q ay^{my} kalluun^m ku^h iibinaysaa^f suuqa^m dhexdiisa^m.

'suuqa dhexdiisa' waa falkaab meeleed

22. Waxa^q aynu^{my} guryaha^m ku^h cunnaa^f cunto^m kala^q duwan^s.

'guryaha' waa falkaab meeleed

23. Waxa^q aynu^{my} leenahay^f baahiyo^m kala^q duwan^s.

24. Waxa^q uu^{my} aabbihii^m u^h tolayaa^f shebekad^m kalluun^m.

'aabbihii' waa falkaab faa'iidaysteed

25. Waxa^q uu^{my} gaaridameerka^m ku^h qaadaa^f jawaannada^m culus^s.

'gaaridameerka' waa falkaab qalabeed

26. Waxa^q uu^{my} kalluun^m ku^h soo^q dabanayaa^f huurigiisa^m.

'huurigiisa' waa falkaab qalabeed ?? / meeleed ??

27. Waxa^q uu^{my} ku^h nasanayaa^f barandaha^m gurigiisa^m.

'barandaha gurigiisa' waa falkaab meeleed

28. Xaawa^m, Geeddi^m, Aamina^m iyo^x Axmed^m dhammaantood^m waxa^q ay^{my} caawinayaan^f qoysaskooda^m.

29. Xoolaha^m waxa^q aynu^{my} ka^h helnaa^f walxo^m badan^s.

'xoolaha' waa falkaab ileed ?? (ursprung; eng. origin, source)

30. Xooluhu^m waxa^q ay^{my} ka^h helaan^f cunto^m geedaha^m iyo^x dhirta^m.

'geedaha iyo dhirta' waa falkaab ileed

4. Xubnaha Weerta

YEELE

QURUBWEEREED

KHABAR

LAYEELE

FALKAAB

SUBJEKT

SATSPARTIKEL

PREDIKAT

OBJEKT

ADVERBIAL

1. Waxa ay toshaa dharka.

2. Jaamac waxa uu ka shaqeeyaa dukaanka.

3. Xabiiba waxa ay lisaysaa sac.

4. Dahabo waxa ay beerteeda ku beertay baradho, gallay iyo digir.

5. Caasha waxa ay tolaysaa haan.

6. Geeddi waxa uu la joogaa ari.

7. Toddobaad kasta dugsigu waxa uu isticmaalaa
13 jawaan oo baradho ah.

8. Reer-guuraagu waxa uu dhaqdaa xoolo.

9. Xoolaha ayaa ay kolba meel u-la guuraan.
sällskap   tid   plats

10. Cismaan waxa uu waraabinayaa geed yar.

11. Xaawa waxa ay haruur siinaysaa digaagga (digaagga).
mottagare (indirekt objekt)

12. Ka dibna waxa ay tegeysaa dugsiga.
tid plats

-na 'och' xiriiriye, binder samman satsen med föregående sats
ingår alltså inte i satsen, och förenar två satser, analyseras därför inte

13. Cabdi waxa uu haystay 83 250 shillin.

14. Aabbe ayaa 264 sac u qaybiyey wiilashiisa.

15. Xisaabaadka bangiga Faaduma waxa ku jiray 56750 shillin.
plats

16. Maalin Sabti ah ayaa markab la+ka rogay 23 000 jawaan.
tid plats

laga = la+ka, somaliskans la 'man' är ett obestämt subjektspronomen

17. Xaliimo waxa ay iibisay 13 450 muus bishii Noofembar.
tid

18. Cumar waxa uu 25 650 oo shilin ku soo iibsaday shaadh.
medel (redskap)

19. Wershad kalluun ayaa dhoofisay 24 369 qasaacadood sannadkii 1998.

20. Qoyska ayaa ay Bilan cunto u karinaysaa.
mottagare

5. Jaadadka erayada / Ordklass

Substantiv	m	Magac
Pronomen	my	Magacuyaal
Verb	f	Fal (Ficil)
Partikel	q	Qurub
Preposition	h	Horyaale (Meeleeye) u ku ka la
Adjektiv	s	Sifo (Tilmaame)
Konjunktion	x	Xiriiriye / Xidhiidhiye
Interjektion	yb	Yaab

substantiv kan ha bestämmd artikel

verb har böjning i tid/tempus: presens, preteritum, futurum
-aa -aan -ay, -een

1. Waxa(q) ay(my) toshaa(v) dharka(m).
2. Jaamac(m) waxa(q) uu(my) ka(h) shaqeeyaa(f) dukaanka(m).
3. Xabiiba(m) waxa(q) ay(my) lisaysaa(f) sac(m).
4. Dahabo(m) waxa(q) ay(my) beerteeda(m) ku(h) beertay(f) baradho(m), gallay(m) iyo(x) digir(m).
5. Caasha(m) waxa(q) ay(my) tolaysaa(f) haan(m).
6. Geeddi(m) waxa(q) uu(my) la(h) joogaa(f) ari(m).
7. Toddobaad(m) kasta(s) dugsigu(m) waxa(q) uu(my) isticmaalaa(f) saddex(m) jawaan(m) oo(x) baradho(m) ah(f).
8. Reer-guuraagu(m) waxa(q) uu(my) dhaqdaa(f) xoolo(m).
9. Xoolaha(m) ayaa(q) ay(my) kol(m)-ba(q) meel(m) u(h)-la(h) guuraan(f).
10. Cismaan(m) waxa(q) uu(my) waraabinayaa(f) geed(m) yar(s).
11. Xaawa(m) waxa(q) ay(my) haruur(m) siinaysaa(f) digaagga(m).
12. Ka(h) dib(m)-na(x) waxa(q) ay(my) tegeysaa(f) dugsiga(m).

13. Cabdi(m) waxa(q) uu(my) haystay(f) kun(m) shilin(m).
14. Aabbe(m) ayaa(q) afar(m) sac(m) u(h) qaybiyey(f) wiilashiisa(m).
15. Xisaabaadka(m) bangiga(m) Faaduma(m) waxa(q) ku(h) jiray(f) kun(m) shillin(m).
16. Maalin(m) Sabti(m) ah(f) ayaa(q) markab(m) la(my)-ka(h) rogay(f) boqol(m) jawaan(m).

la+ka > **laga**, **la** = *man* (subjektspronomen), **ka** = *från*

ah (*som är*) är roten i verbformer som **yahay**, **ahaan**, **ahaado**, **ahow**

17. Xaliimo(m) waxa(q) ay(my) iibisay(f) shan(m) muus(m) bishii(m) Noofembar(m).
18. Cumar(m) waxa(q) uu(my) kun(m) shilin(m) ku(h) soo(q) iibsaday(f) shaadh(m).
19. Wershad(m) kalluun(m) ayaa(q) dhoofisay(f) labaatan(m) kun(m) oo(x) qasaacadood(m) sannadkii(m) laba(m) kun(m) iyo(x) siddeed(m) iyo(x) tobankii(m).
20. Qoyska(m) ayaa(q) ay(my) Bilan(m) cunto(m) u(h) karinaysaa(f).

6. Qurubweereedyada iyo diiradeynta

YEELE

QURUB

KHABAR

LAYEELE

FALKAAB

1. Ma arki kartaa shebaagta?

ma: weydiin

2. Nayshu waa ay ordaysay.

waa: pàstàende jakande

3. QOYSKA ayaa ay cunto u karinaysaa.

ayaa: qurub **diiradeed**: fokus på föregående ord

4. Reer-guuraagu ma laha dukaanno.

ma: nekat pàstàende

5. Waxa ay toshaa DHARKA.

waxa: qurub diiradeed: fokus på sista satsdelen

Jämför:

Waa ay toshaa dharka.

waa: pàstàende utan fokus

6. Eeg sawirradan.

Qurubweereed ma laha: Amar

7. Xarigga ha taaban.

ha: förbud, varning

8. ROOB baa shalay da'ay.

baa: qurub diiradeed: fokus föregående ord

9. Dabadeedna ha sawiraan.

ha: önskan

10. Dabka waa aynu kulaalnaa.

waa: påstående

11. Qoyskiinnu ma leeyahay meherad?

ma: fråga

12. Geedaha waa aynu harsannaa.

waa: påstående

13. Waxa ay haruur siinaysaa DIGAAGGA.

waxa: qurub diiradeed: fokus på sista satsdelen

7. Erayweydiimeedyada iyo diiradeynta

YEELE

QURUB

KHABAR

LAYEELE

FALKAAB

1. Maxay baa uu ku iibiyaa dukaanka? falkaab meeled

Buugaag ayaa uu ku iibiyaa dukaanka.

2. Sidee baa aad gurigiinna u nadiifisaa? falkaab siyeed

Si wanaagsan baa aan gurigeenna u nadiifiyaa.

3. Ayo baa iyaga wax u dhigaya? falkaab guddoomed

Macallimad baa iyaga wax u dhigaysa.

4. Goorma ayaa aad seexataa? falkaab wakhtiyeed

Afarta ayaa aan seexdaa.

5. Xaggee baa aynnu biyaha ka helnaa? falkaab meeled

Dhulka baa aynu biyaha ka helnaa.

6. Halkee baa aad biyaha ku kaydsataan?

Barkadda baa aan biyaha ku kaydsannaa.

7. Maxay baa ay dadku beerta ka qabtaan? falkaab meeled

Miraha baa ay dadku beerta ka qabtaan.

8. Sidee baa aynnu u qurxinnaa guryaha? falkaab siyeed

Si qurxoon baa aynu u qurxinna guryaha.

9. Maxay baa ay raggu samaynayaan?

Shaqo baa ay raggu samaynayaan.

10. Adiga ayo baa ku ilaaliya? yaa < ayo baa

Adiga askar baa ku ilaaliya.

11. Ilmuhu maxay baa uu samaynayaa?

Ilmuhu wax baa uu samaynayaa.

8. Qurub-weereedyada (naqtiin)

YEELE

QURUB

KHABAR

LAYEELE

FALKAAB

5. Ma arki kartaa doonnida aabbaheed?

'ma' waa qurubweereed weydiimeed

6. Ma laha beero.

'ma' waa qurubweereed diidmo

7. Maxay+baa ay haweenku samaynayaan?

'maxay' waa eray weydiimeed

iskudheehmid: maxay+baa > maxaa

(Haweenku waxa ay samaynayaan cunto.)

8. Adigu ma nadiifisaa gurigiinna?

9. Daaqaddu ma laha muraayad.

'ma' waa qurubweereed diidmo

10. Dharku waa uu ina asturaa.

11. Eeg sawirka sare.

Weertani waa amar, sidaas awgeed ma laha QURUB iyo YEELE!

1. Sawir gurigiinna.

Weertani waa amar, sidaas awgeed wax QURUB ama YEELE ah ma laha!

2. U baxa dibedda.

falkaab meeled

Weertani waa amar, sidaas awgeed wax QURUB ama YEELE ah ma laha!

12. Adigu ma ilaalisaa walaalahaaga yaryar?

'ma' waa qurubweereed weydiimeed

13. Halkee baa aad ku riddaa qashinka?

'halkee' waa falkaab meeled

14. Halkee baa aad seexataa?

'halkee' waa falkaab meeled

15. Maxay -baa aad ku arki kartaa sawirka?

'sawirka' waa falkaab meeled

16. Maxay -baa aan dabka u adeegsannaa?

'maxay' waa falkaab daneed (ulajeedeed, hadafeed)

17. Ciyaarahee baa aad adigu ciyaartaa?

7. Maxay -baa ay haweenku samaynayaan?
Haweenku waxa ay sameynayaan shaah.

maxay+baa > maxaa

3. Ayo baa aad la ciyaartaa?

iskudheehmid: ayo+baa aad > yaa aad > yaad

'ayo (yaa)' waa falkaab wehelyeeled

18. Axmed waa uu is -ku goyn karaa mindida.

'mindida' waa falkaab qalabeed

19. Badda ayaa uu kalluun ka soo dabanayaa.

'badda' waa falkaab meeled

20. Ciyaartu waxa ay ina gelisaa farxad.

'ina' waa falkaab meeleed

20b. Wiilku waxa uu jeebka geliyaa lacag.

'jibka' waa falkaab meeleed

20c. Wiilku waxa uu ina siiyey lacag.

'ina' waa falkaab guddoomeed

21. Cuntadu waxa ay jidhkeenna gelisaa caafimaad.

'jidhkeenna' waa falkaab meeleed

22. Cuntadu xoog baa ay ina -u yeeshaa.

'ina' waa falkaab guddoomeed

23. Dad tiro yar baa wax ku karsada makiinadda korontada.

'makiinadda korontada' waa falkaab qalabeed

24. Dadka qaar baa cuntada ku karsada madbakha.

'jidhkeenna' waa falkaab meeleed

25. Dadka qaar kale dibedda ayaa ay cuntada birjiko ku karsadaan.

'dibedda' waa falkaab meeleed, 'birjiko' waa falkaab qalabeed

26. Dhar kala duwan baa aynu xirannaa xilliyada kala duwan.

'xilliyada kala duwan' waa falkaab wakhtiyeed

27. Gaaridameerkiisii waxa uu ku-ga shaqeeyaa magaalada.

'gaaridameerkiisii' waa falkaab qalabeed, 'magaalada' waa falkaab meeled

28. Goorma ayaa aad nadiifisaa gurigiinna?

'goorma' waa falkaab wakhtiyeed

29. Guryaha reer guuraaga si fudud baa la -u dhisi karaa.

'si fudud' waa falkaab siyeed

30. Hooyadu qashin ayaa ay ku guraysaa teneg.

'teneg' waa falkaab qalabeed

31. Intee walxood baa la -ga helaa gurigiinna?

'gurigiinna' waa falkaab meeled

32. Ha dhex-gelin bareesada qalin-qori ama xarig.

'ha' waa qurubweereed mamnuuc/digniin

Weertani waa MAMNUUC/DIGNIIN, sidaas awgeed ma laha wax YEELE ah.

'bareesada' waa falkaab meeled

33. Maxay -baa ay dadku u dhaqdaan xoolahan?

'maxay' waa falkaab daneed

9. Qaybaha Weerta

YEELE

QURUB

KHABAR

LAYEELE

FALKAAB

1. Waxa ay tolaysaa haan.
2. Geeddi waxa uu waraabinayaa geela.
3. Maryan waxa ay toshaa dharka.
4. Faarax waxa uu qodayaa beerta.
5. Xabiiba waxa ay lisaysaa sac.
6. Saynab waxa ay shiilaysaa kalluun.
7. Dabadeed waxa ay tagtaa dugsiga.
8. Eeg sawirkan.

10. Horyaale ku jira khabarka

YEELE

QURUB

KHABAR

LAYEELE

FALKAAB

1. Qoyska ayaa ay cunto u karinaysaa.

2. Fiiri sawirka.

3. Waxa uu la joogaa adhi.

4. Saqafka waxa laga sameeyay jiingado.

6. Waxa uu ka shaqeeyaa dukaanka.

7. Daaqadaha waxa ku jira muraayado.

10. Dadkani waxa ay ku karsadaan cuntada shoolad.

11. Waxa uu ku yaallaa magaalo.

12. Albaabka waxa lagu sameeyey loox.

14. Saqafka waxa lagu daboolay caws.

15. Hooyadu waxa ay xashiishka ku ridaysaa god.

16. Waxa ay ku ordeysaa guriga.

17. Gurigu waxa uu dadka ka celiyaa roobka.

18. Waxa uu ku nasanayaa barandaha.

19. Saynab waxa ay ku ciyaaraysaa qori-kabriid.

20. Cumar waxa uu ku ciyaarayaa mindi.

21. Cuntada waxa aynu ka helnaa tamar.

22. Cuntadu waxa ay jidhkeenna gelisaa caafimaad.

23. Hurdada waxa aynnu ka helnaa caafimaad.

11. Jaadadka erayada

---

substantiv/magac (m), pronomen/magacuyaal (my), verb/fal (f), partikel/qurub (q), preposition/horyaale (h).

1. waxa=q ay=my tolaysaa=f haan=m
2. Geeddi=m waxa=q uu=my waraabinayaa=f geela=m
3. Maryan=m waxa=q ay=my toshaa=f dharka=m
6. Faarax=m waxa=q uu=my qodayaa=f beerta=m
7. Xabiiba=m waxa=q ay=my lisaysaa=f sac=m
8. Saynab=m waxa=q ay=my shiilaysaa=f kalluun=m
10. dabadeed=m waxa=q ay=my tagtaa=f dugsiga=m
11. qoyska=m ayaa=q ay=my cunto=m u=h karinaysaa=f
12. fiiri=f sawirka=m
13. waxa=q uu=my la=h joogaa=f adhi=m
14. saqafka=m waxa=q la=my ka=h sameeyay=f jingado=m
15. maxay=my baa=q ay=my dadku=m u=h dhaqdaan=f xoolahan=m
maxaa < maxay+baa
16. waxa=q uu=my ka=h shaqeeyaa=f dukaanka=m
17. daaqadaha=m waxa=q ku=h jira=f muraayado=m
18. halkee=m baa=q aad=my ku=h riddaa=f xashiishka=m
20. dadkani=m waxa=q ay=my ku=h karsadaan=f cuntada=m
shoolad=m
21. Waxa=q uu=my ku=h yaallaa=f magaalo=m.

22. Albaabka=m waxa=q la=my ku=h sameeyey=f loox=m.
24. Saqafka=m waxa=q la=my ku=h daboolay=f caws=m.
25. Hooyadu=m waxa=q ay=my xashiishka=m ku=h ridaysaa=f god=m.
26. Waxa=q ay=my ku=h ordeysaa=f guriga=m.
27. Gurigu=m waxa=q uu=my dadka=m ka=h celiyaa=f roobka=m.
28. Waxa=q uu=my ku=h nasanayaa=f barandaha=m.
29. Saynab=m waxa=q ay=my ku=h ciyaaraysaa=f qori-kabriid=m.
30. Cumar=m waxa=q uu=my ku=h ciyaarayaa=f mindi=m.
31. Cuntada=m waxa=q aynu=my ka=h helnaa=f tamar=m.
32. Cuntadu=m waxa=q ay=h jidhkeenna=m gelisaa=f caafimaad=m.
33. Hurdada=m waxa=q aynnu=my ka=h helnaa=f caafimaad=m.

12. Qaybaha Weerta (naqtiin)

---

subjekt, satspartikel, predikat, objekt, adverbial.

1. "Bax" waxaa tidhi hooyo.
2. Xasan wax baa uu akhrinayaa.
3. Xasan waxaa uu nadiifinayaa dariishadaha.
4. Aabbe waxaa uu tirinayaa lacag.
5. Aabbe wax baa uu cunayaa.
6. Faadumo wax baa ay akhrinaysaa.
7. Caasho waxa ay nadiifinaysaa dariishadda.
8. Hooyo waxaa ay tirinaysaa lacag.
9. Hooyo wax baa ay cunaysaa.
10. Adigu ma arki kartaa?
11. Doolligu waxa uu ka boodayaa miiska.
12. Faadumo waa ay kacaysaa.
13. Xasan waxaa uu aadayaa dugsigu.
14. Isagu waxaa uu u socdaa dugsigu.
15. Saaxiibkii waxa uu leeyahay baaskiil.
16. Cali waa uu dhacay.
17. Baaskiilku waxaa uu yaallaa dhulka.
18. Cali waxa la geeyay isbitaal.
19. Waxyaalahan ma yaalliin gurigiinna?
20. Goorma ayaa aad nadiifisaa gurigiinna?
21. Shalay roob ma di'in.
22. Qofna ha u sheegin.

23. Axmed gurigii ma uu aadin.

24. Kor ha u akhrin.

25. Halkee baa aad ku riddaa xashiishka?

26. Adigu ma nadiifisaa gurigiinna?

27. Maxaa ay carruurta qabanayaan?

28. Maxaa ay dadku u dhaqdaan xoolahan?

29. Aan tijaabo samayno.

30. Maxaa aynnu u caawinnaa qoyskeenna?

31. Yaa tiriyey heesta?

32. Maxaa aynnu u daryeelnaa qoyskeenna?

33. Aan ciyaarno dhuumaalaysi.

34. Maxaa uu samaynayaa Xasan?

13. Qurub-weereedyada macnahooda

---

1. Arday waliba **ha** dhigo hal eray.
önskan

2. Waxyaalahan **ma** yaalliin gurigiinna?
ja/nej-fråga

3. Carruurta **ha** kaa daba yidhaahdeen
önskan

4. **GOORMA** ayaa aad nadiifisaa gurigiinna?
fokus på föregående satsdel, dvs. goorma.

5. Kani **ma** **MIIS** baa?
ja-nej-fråga + fokus på föregående satsdel, dvs. miis.

6. Shalay roob **ma** di'in .
nekat påstående

7. Waraabayaashu **waa** ay weerari karaan carruurta.
påstående

8. Godka laydhku **waxa** uu leeyahay **DAB**.
påstående med fokus på den sista satsdelen, dvs. dab

9. Qofna **ha** u sheegin .
förbud, avrådan, varning (nekad uppmaning)

10. Xasan **WAX** baa uu akhriyayaa.
påstående med fokus på föregående satsdel, dvs. wax

11. Xasan **waxa** uu nadiifinayaa **DAAQADAHA**.
påstående med fokus på den sista satsdelen, dvs. daaqadaha

12. Axmed gurigii **ma** uu aadin .
nekat påstående

13. Jiirku **ma** ku hoos jiraa miiska?
ja/nej-fråga

14. Jiirku **waxa** uu ku nool yahay **KAYNTA**.
påstående med fokus på den sista satsdelen, dvs kaynta

15. Kor **ha** u akhrin .
förbud, varning (nekad uppmaning)

16. Adigu **ma** arki kartaa?
ja/nej-fråga

17. Arday **ha** yimaado fasalka hortiisa.
önskan

18. **HALKEE** **baa** aad ku riddaa xashiishka?
fråga med fokus på föregående satsdel, dvs. halkee

19. Adigu **ma** nadiifisaa gurigiinna?
ja/nej-fråga

14. Qurub-weereedyada

---

1. Maxaa **ay** carruurtu qabanayaan?
MAXAY+baa är en obligatorisk sammandragning
fokus ligger på det föregående ordet, dvs. maxay

2. Yaa **ay** siisay hooyo hilibkii?
AYO+baa > **yaa** är en obligatorisk sammandragning
fokus ligger på det föregående ordet, dvs. ayo

3. Maxaa aad ku arki kartaa sawirka?

MAXAY+baa > maxaa är en obligatorisk sammandragning
fokus ligger på det föregående ordet, dvs. maxay

4. U sheeg carruurta in ay guuriyaan ereyga diin afar jeer.

Ingen satspartikel.

Detta är en uppmaning med ett verb i imperativ: sheeg.

5. Maxaa ay dadku u dhaqdaan xoolahan?

MAXAY+baa > maxaa är en obligatorisk sammandragning
fokus ligger på det föregående ordet, dvs. maxay

6. Aan tijaabo samayno.

Ingen satspartikel.

Detta är en önskan/uppmaning med ett verb i konjunktiv: samayno.

7. Maxaa aynnu u caawinnaa qoyskeenna?

MAXAY+baa > maxaa är en obligatorisk sammandragning
fokus ligger på det föregående ordet, dvs. maxay

8. Magacow cuntooyinka hoos ku sawiran.

Ingen satspartikel.

Detta är en uppmaning med ett verb i imperativ: magacow.

9. Yaa tiriyeey heesta?

AYO+baa > yaa är en obligatorisk sammandragning
fokus ligger på det föregående ordet, dvs. maxay

10. Maxaa aynnu u daryeelnaa qoyskeenna?

MAXAY+baa > maxaa är en obligatorisk sammandragning
fokus ligger på det föregående ordet, dvs. maxay

11. Aan ciyaarno dhuumaalaysi.

Ingen satspartikel.

Detta är en önskan/uppmaning med ett verb i konjunktiv: ciyaarno

12. Maxaa uu samaynayaa Xasan?

MAXAY+baa > maxaa är en obligatorisk sammandragning
fokus ligger på det föregående ordet, dvs. maxay

13. Tixraac qalabyada hoos ku xusan.

Ingen satspartikel.

Detta är en uppmaning med ett verb i imperativ: tixraac.

15. Oraahyada ballaaran

YEELE QURUB KHABAR LAYEELE FALKAAB

ORAAH DIIRADEYSAN

eray-madaxeed

1. **QOYSKODA** ayaa **cuni doona** kalluunka shiilan.

2. Gidaarrada gurigan waxa **la-ku dhisay** **LAAMO**. la+ku > lagu
falkaab qalabeed/alaabeed

3. **Gurigu** waa **uu** guban karaa.

4. **MAXAY** baa **ay** u adeegsadaan dhismaha guriga?
falkaab daneed

LOOXYO baa **ay** u adeegsadaan dhismaha guriga.

5. **Soo booqda** **suuqa**. Qurubweereed ma laha = Amar

Qurubjiheedyada: soo, sii, kala, wada. Waxa ay ku jiraan falkaabka!

6. **Eeg sawirkan** guriga reer-guuraaga. Qurubweereed ma laha = Amar

7. **Eeg golkan** fadhiga. Qurubweereed ma laha = Amar

Sidoo kale badanaa weeramareedku yeele ma laha.

8. **MAXAY** baa **ay** labada nin samaynayaan?

SHAAH baa **ay** samaynayaan.

9. Waxa **aynnu** **xirannaa** dhar kala duwan **MARAR KALA DUWAN**.
falkaab wakhtiyeed

10. KOOXDA UGU FIICAN baa u jilaysa fasalka intiisa kale.
falkaab guddoomeed

11. SIDEE baa biyaha u-ku kaydsataa guriga dhexdiisa?
falkaab siyeed falkaab meeled

12. IMMISA QOF baa qoyska Rooble ka kooban yahay.

13. MAXAY baa ka laallaada guriga agtiisa?

14. Gurigiinna ma waxa aad ku fariisataan KURAASI MISE DERMOOYIN?
Laba qurubweereed: ma (qurub weydiimeed) + waxa (qurub diiradeed)

15. Hore ma u aragtay guryahan oo kale?
FG: Weydiimadu badanaa yeele ma laha.

16. Xubnaha qoysku waxa ay ina-ku baran guriga WALXO BADAN.
falkaab guddoomeed + meeled

16. Sifo khabareed

---

1. Adigu waa aad yar tahay.
2. Xididdadaasi badanaa waa ay waaweyn yihiin.
3. WAQTIGEE baa hadhkaagu ugu gaaban yahay? ugu: superlativ

4. Qoysku waxa uu ku nool yahay XEEBTA. falkaab meeled

5. Dadka magaaladu waxa ay ku nool yihiin GURYO KALA DUWAN.

6. Iyagu waxa ay ku nool yihiin GURYAHA MAGAALADA.

7. Kulligeen waxa aynu u baahan nahay NABAD.

8. Kalluunsatadu waxa ay ku nool yihiin BADDA AGTEEDA.

9. Adigu ma ku nool-tahay guri magaalo?

10. Daaqaddu AAD ayaa ay u yar tahay.

11. Hodan qoyskoodu waxa uu ku dhex nool yahay BEER.

12. Hodan qoyskoodu waxa uu ku nool yahay BEER DHEXDEED.

13. Hurdadu waa ay ina-u fiican tahay. ina+u > inoo

14. Idinku ma ku nool-tihiin beer?

17. Magac khabareed

---

1. Basku waa hantidiisa.
2. Faarax waa beeraley.
3. Geeddi qoyskoodu waa reer-guuraa.
4. Kani waa Cumar.
5. Aamina waa Rooble walaashiis.
6. Dibeddu waa qorrax.
7. Iyadu waa xaaska beerqodaha.
8. Kani waa sawirka qoyska Geeddi.
9. Kani waa guri beeraley oo nadiif ah.
10. Dibida iyo irfidu waa hantidiisa.
11. Cismaan waa Hodan walaalkeed.
12. Kuwani waa Maxamed iyo Xasan.

18. Huvudord

---

subjekt, satspartikel, predikat, objekt, adverbial

huvudord, attribut/hjälppverb

FOKUSERAD FRAS

1. Eeg sawirka sare.

Det finns inget subjekt och ingen satspartikel eftersom detta är en uppmaning i imperativ.

2. MAXaa aad ku aragtaa?

3. Rooble gurigoodu waxa uu ku yaallaa MAGAALO.

4. Reer-guuraagu waxa uu dhaqdaa XOOLU.

5. Dadka magaaladu waxa ay ku nool yihiin GURYO KALA DUWAN.

6. XOOLAHA ayaa ay kolba meel ula guuraan.

Det finns tre olika adverbial: sällskap, tid och plats.

De två prepositionerna **u** och **la** skrivs ihop till ett ord.

7. Iyagu waxa ay ku nool yihiin GURYAHA MAGAALADA.

8. QOYSKOODA ayaa cuni doona kalluunka shiilan.

9. BADDA ayaa uu kalluun ka soo dabanayaa.

10. Waxa uu aabbihiis u tolayaa SHABAKAD KALLUUN.

11. Waxa ay kalluun ku iibinaysaa SARIIBADDA.

12. MAXAA aad ku arki kartaa sawirka?

13. Waxa uu waraabinayaa GEEDO YARYAR.

14. Axmed waxa uu caawinayaa HOOYADIIS.

15. Yaxaasku waxa uu ilkihiisa ku jejebin karaa LAFAHA DIBI LUGIHIIS.

16. Mid waxa uu ku nool yahay BIYAHA BADDA.

17. Nooca kale waxa uu ku nool yahay BIYAHA MACAAN.

18. Waxa uu hub ka dhigtaa SAYNTIISA.

DAD BADAN baa ku nool magaalooyinka.

Den här satsen har ett fokuserat subjekt och ett adjektiv (**nool**) i predikatet. Då försvinner verbet **yahay**.

Jämför samma sats om fokus i stället ligger på *platsen*:

Dad badani waxa ay ku nool yihiin MAGALOOYINKA.

19. Substantiv i predikatet

Tani waa Maryan.

Maryan waa dawaarley.

Iyagu waa kalluumaysato.

Cali waa Saynab walaalkeed.

Kani waa sawirka Geeddi qoyskooda.

Geeddi qoyskoodu waa reer-guuraa.

Cismaan waa Hodan walaalkeed.

Kani waa Hodan qoyskoodii.

Waa immisa qof Hodan qoyskoodu?

20. Oraahyo adag

I de här meningarna finns komplexa fraser som innehåller en konjunktion. Markera alla konjunktioner.

Markera sedan alla satsdelar på vanligt sätt.

Aamina iyo Axmed waxa ay caawinayaan qoysaskooda.

Yaxaasku waxa uu leeyahay daaman iyo ilko adag.

Yaxaasku waxa uu ku nool yahay biyaha macaan ee labada webi ee Shabeelle iyo Jubba. platsadverbial

Indhihiisu waxa ay ku yaallaan dhakada sare ee madaxiisa.

Waxa uu sayntiisa ku legdi karaa ri' ama qof.

Habartii sidaa ayaa ay talo ku gaartay oo ku dhaqaaqday.

Digaagaddii ayaa ay cunto iyo biyo badan siisay.

mottagare

ayey

21. Weero adag

Maxaa dhacay ◇ markii uu tegey guriga?
huvudsats ◇ bisats

Maxaa < Maxay+baa

Tus fasalkaaga ◇ sida la+u adeegsado qalabkan.
huvudsats ◇ bisats

ingen partikel i huvdsatsen = imperativ

Magacow qalabka ◇ ay dadku adeegsanayaan.
huvudsats ◇ bisats

ingen partikel i huvdsatsen = imperativ

Magacow xoolaha ◇ aad ku dhex aragto sawirka.
huvudsats ◇ bisats

ingen partikel i huvdsatsen = imperativ

U sheeg fasalka shaqada ◇ ay hooyadaa ka shaqeyso.
huvudsats ◇ bisats

ingen partikel i huvdsatsen = imperativ

Qor magacyada xoolaha ◇ ay reer-guuraagu dhaqdaan.
huvudsats ◇ bisats

ingen partikel i huvdsatsen = imperativ

Markii Xasan tegey dukaankii ◇ waxa uu ka helay Bilaal.
bisats ◇ huvudsats

Maxaa aad adigu qabataa ◇ si aad u caawiso qoyskiinna?
huvudsats ◇ bisats

Marka aad guriga ka shaqaynaysid ◇ ma qaaddaa heeso?
bisats ◇ huvudsats

Ciyaartee baad jeceshahay ◇ in aad la ciyaartid saaxiibkaa?
huvudsats ◇ bisats

Digaagaddii inta ay qodday god ◇ ayaa ay ku beertay galleydii.
bisats ◇ huvudsats

Marka uu weynaado ◇ waxa uu gaari karaa dherer dhan 9 mitir.
bisats ◇ huvudsats

Waxa ay ka baqeen ◇ in uu roob helo ◇ haddii ay garoonka tagaan.
huvudsats ◇ bisats ◇ bisats

Maanta in aynu kubbadda cagta ciyaarno ◇ aad baa ay u fiican tahay.
bisats ◇ huvudsats

U sheeg fasalka ◇ sida ay kalluumaysatadu u soo dabato kalluunka.
huvudsats ◇ bisats

ingen partikel i huvdsatsen = imperativ

Digaagaddii ayaa ka codsatay ◇ in ay saaxiibbadeed la beeraan galley.
huvudsats ◇ bisats

Xasan iyo saaxiibkiis waxa ay jeclaayeen
◇ in ay ciyaaraan kubbadda cagta.
huvudsats ◇ bisats

Haddii aynu garoonka tagno
◇ waxaa hubaal ah ◇ in uu roob nagu di'i doono.
bisats ◇ huvudsats ◇ bisats

Sahro waxa ay hadhuudh siinaysaa digaagga,
◇ ka dibna waxa ay tagtaa dugsiga.
huvudsats ◇ huvudsats

!!! na är en konjunktion som binder samman två huvudsatser!!!!

Cismaan waxa uu waraabinayaa geedo yaryar,
◇ ka dibna waxa uu tagaa dugsiga.
huvudsats ◇ huvudsats

!!! na är en konjunktion som binder samman två huvudsatser!!!!

Taasi waxa ay u fududaysaa ◇ in uu yaxaasku wax arko
◇ marka uu biyaha ku quuso.
huvudsats ◇ bisats ◇ bisats

Waxa uu **ku jebin karaa** sayntiisa geedka yar,
◇ waxa uu **na ku legdi karaa** ri' ama qof.
huvudsats ◇ huvudsats

!!! **na** är en konjunktion som binder samman två huvudsatser!!!!

Maxaa ay wiilashu **jeclaayeen** ◇ **in** ay **sameeyaan** ◇ **marka** ay dugsi **ka**
huvudsats ◇ bisats ◇ bisats **yimaadaan?**

Duleedka tuulada waxa **ku yaallay** balli,
◇ waxa **na ku wareegsanaa** dad aad u badan.
huvudsats ◇ huvudsats

!!! **na** är en konjunktion som binder samman två huvudsatser!!!!

Waqtiyada aad+aan **joogin** dugsi ◇ mar-mar **ma ciyaartaa** ciyaarta
bisats ◇ huvudsats kubbadda cagta?

Waxa ay **bilaabeen** ◇ **in** ay **ku ciyaaraan** bannaanka u dhow waddada
huvudsats ◇ bisats baabuurta agteeda.

Yaxaasku waxa uu **jecel yahay** ◇ **in** uu **u baxo** webiyada,
◇ qaarkood iskuna **na diiriyo** qorraxda kuleylkeeda.
huvudsats ◇ bisats ◇ bisats

Waxa aan **isticmaalnaa** astaamaha hadalka sida hakadyada
◇ **in** ay na **tusaan** erayada ◇ **ay** dadku **yiraahdeen**.
huvudsats ◇ bisats ◇ bisats

22. Relativa bisatser

Waxaannu **nahay** **arday** < asluub wacan **leh** >

Sheekada **ma** **ka garan kartaa** **meesha** < uu Xasan **tegayo** > ?

Quraanjadu waxa ay **cuntaa** **kaydkii** < ay meel **dhigatay** > .

Ardaydu waxa ay **riixeen** **baabuur** < dugsiga agtiisa **ku damay** > .

Wax **ka sheeg** **dhibaatooyinka** < aboorku **leeyahay** > ?

Waxa ay ayeeydeed **ku noolayd** **guri** < **ku yaal** kaymaha dhexdooda > .

Waxa ay **aragtay** **tuke** < hilib afka **ku haysta** > .

Ma **arki karaa** Jaamac **lacagta** < **ku jirta** jeebkayga > ?

Maryan **ma** aysan **arag** **daanyeerrada** < geedaha **ku jira** > .

23. Inbäddade relativa bisatser

Nin < ari la jooga > baa uu arkay.

Cali buuggii < uu dugsiga ka amaahday > baa uu keenay.

Baabuurka < la riixay > maxaa uu ahaa?

Dadka < ka muuqda sawirkani > waxa ay dhisayaan guryo magaalo.

Nin < sabool ah > waxa uu arkay shabeel < jidka yaal > .

24. Relativa bisatser med kopula

Ku buuxi shaqallada < saxa ah > .

Barre waxa uu wataa boorso < buluug ah > .

Gabar waliba waxa uu siiyay xabbad < cambe ah > .

Keen fasalka xoogaa < khudaar ah > .

Sawir nin < beerfale ah > .

Bisaddii < yarayd > waxa ay la kulantay xayawaanno badan.

25. Blandade relativa bisatser

Markera alla **predikat** och **satspartiklar**.

Markera < bisatsen > och det **substantiv** som bisatsen beskriver.

Fasalkan 2aad **waxa** aad **ku baran doontaa** **sida** < jidhka loo **nadiifiyo** >.

Dadka < **ka muuqda** sawirku > **waxa** ay **dhisayaan** guri beereed.

Qor **shan wax** < oo aynnu dukaan **ka soo iibsan karno** >.

Imperativsatser har ingen satspartikel.

Hooyadu **waxa** ay xashiishka **ku ridaysaa** **god** < **laga qoday** bannaanka >.

Magacow **waxyaabaha** < aad **ku aragto** sawirka >.

Imperativsatser har ingen satspartikel.

Sheeg **waxa** < aad sawirkan **ku aragtid** >.

Imperativsatser har ingen satspartikel.

Weligaa **ma** **aragtay** **reer guuraa** < **dhisaya** guri > ?

Ma **taqaannaa** **waxa** < ay **ka samaysan yihiin** < ?

Sawir **kalluumayste** < **ku dhex jira** doonidiisa > .

Imperativsatser har ingen satspartikel.

Shabeelku **waxa** uu **ahaa** **mid** < **dhintay** > .

Waxa aan dugsiiga **u qaataa** **jilbaab** < hurdi **ah** > iyo **cambuur** < buluug **ah** > .

Madaxyadii < hadhuudhka **ahaa** > **waa** la **tumay**.

Maalin walba digaagaddaasi **waxa** ay **dhali jirtay** **midh** < beed **ah** >.

Ibraahim **waxa** uu **ahaa** **nin** < **gaboobey** > .

Macallinkii **ayaa** ardaydii **uga sheekeeyey** **waxa** < uu Axmed **sameeyey** shalay > .

Goorma ayaa aynu **cunnaa** wixii < aynu **kaydsannay** > .

Waxa **yaalla** qadiifad iyo fadhi < lagu **fariisto** > .

Waxyaabaha < gidaarrada la **suro** > iyo daahyadu waa ay **qurxiyaan** guriga.

Waxa **jira** walxo < aynnu **uga baahan nahay** guriga > .

26. Typer av bisatser

Baabuurtu waa ay joogsadaan marka < uu nalku cas yahay >.

Tidsbisats (temporal bisats) som inleds med substantivet *marka*.

Maxaa aad isticmaashaa marka < aad jidhkaaga maydhaysid > ?

Tidsbisats (temporal bisats) som inleds med substantivet *marka*.

Marka < uu tooso > waa uu ku fikiraa.

Tidsbisats (temporal bisats) som inleds med substantivet *marka*.

Dhiiqu halkee baa uu joogey markii < ay dawacadu u timid > ?

Tidsbisats (temporal bisats) som inleds med substantivet *markii*.

Maxaa dhacay intii < uu ninku hurdey > ?

Tidsbisats (temporal bisats) som inleds med substantivet *intii*.

Maxaa uu ogaaday ninku markii < uu geedka kor u eegay > ?

Tidsbisats (temporal bisats) som inleds med substantivet *marka*.

Maxaa dhacay markii < ay daayeeradu koofiyadihii ku soo qubeen ninka > ?

Tidsbisats (temporal bisats) som inleds med substantivet *markii*.

Ma jeceshahay in < aad soo booqato ayeeyadaa > ?

Att-sats som inleds med konjunktionen *in*.

Si < ay u hesho > ayaa ay u raadisey hilibkii.

Avsiktsbisats (final bisats) som inleds med substantivet *si*.

Waxa aan hubaa in < codkaagu aad uga fiican yahay > .

Att-sats som inleds med konjunktionen *in*.

Maxaa ay dawacadii samaysay intii < aysan tukaha hilibka ka qaadin > ?

Tidsbisats (temporal bisats) som inleds med substantivet *intii*.

Maxaa uu iibsadey markii < u haraggii gatay > ?

Tidsbisats (temporal bisats) som inleds med substantivet *markii*.

Maxaa dhacay markii < uu ninkii arkay shabeelkii labaad > ?

Tidsbisats (temporal bisats) som inleds med substantivet *markii*.

Cabdulle ayaa gacan ku siiyey Xasan in < uu dugsiga aado > .

Att-sats som inleds med konjunktionen *in*.

Waxa aan had iyo jeer ku bilownaa xaraf weyn marka < aan qorayno maalmaha toddobaadka > .

Tidsbisats (temporal bisats) som inleds med substantivet *marka*.

Xaawo waxa ay jeceshahay in < ay ku ciyaarto ciidda > .

Att-sats som inleds med konjunktionen *in*.

Waxaana uu u sheegay in < ay ku cunaan meel aan laga arki karin > .

Att-sats som inleds med konjunktionen *in*.

Markii < aan qaato saaxiibkay lacagtiisa > , Ilaahey ma i arkaa?

Tidsbisats (temporal bisats) som inleds med substantivet *markii*.

Maryan waxa ay doonaysaa in < ay soo booqato ayeeydeed > .

Att-sats som inleds med konjunktionen *in*.

Markii < ay dugsiga ka soo noqdaan > Sahro waxa ay raacdaa ariga.

Tidsbisats (temporal bisats) som inleds med substantivet *markii*.

27. Typer av bisatser

Rooble waxa uu adeegsadaa qorraxda si < uu u garto jihada >.

Syftesbisats (final bisats) som inleds med substantivet *si*.

Markii < hadhuudhkii la tumay > waa la kariyey.

Tidsbisats (temporal bisats) inleds med substantivet *marka, markii*.

Adeegso ereyadan weydiimaha si < aad ugu buuxiso meelaha bannaan >.

Imperativsatser har ingen satspartikel.

Syftesbisats (final bisats) som inleds med substantivet *si*.

Waxa aan doonayaa in < aan idiin sheego sheeko > .

Objektsbisats som inleds med konjunktionen *in*.

Haddii < digaagaddan aan siin lahaa cunto iyo biyo badan > waxa ay ii dhali lahayd beed fara badan.

Villkorsbisats (konditional bisats) som inleds med substantivet *haddii*.

Waxaa uu u sheegay in < mid waliba uu keeno ul > .

Objektsbisats som inleds med konjunktionen *in*.

Ma jeceshahay in < aad caawiso walaalahaa > ?

Objektsbisats som inleds med konjunktionen *in*.

Digaagaddii inta < ay qodday god > ayaa ay ku beertay arabikhidii.

Tidsbisats (temporal bisats) inleds med substantivet *inta*.

Kalluumaysatadu waxa ay adeegsadaan doonyaha iyo shebekedaha si < ay kalluunka u soo dabtaan > .

Syftesbisats (final bisats) som inleds med substantivet *si*.

Waxa aan toosaa qorraxdu inta < aanay soo bixin > .

Tidsbisats (temporal bisats) inleds med substantivet *inta*.

< Waxbarashadada dadka waaweyn **marka** aad **dhammayso** > maxaa aad **qaban doontaa**?

Tidsbisats (temporal bisats) innehåller med substantivet *marka, markii*.

I somaliskan kan man även placera bisatsinledaren i mitten av bisatsen.

Markii < gabadhii yarayd **gaartey** gurigii ayeeydeed > waxa ay **garaacday** albaabkii.

Tidsbisats (temporal bisats) innehåller med substantivet *marka, markii*.

Markii < ay **soo noqdeen** > waxa ay **ku heshiiyeen** **in** < ay **qaybsadaan** idihii >

Tidsbisats (temporal bisats) innehåller med substantivet *marka, markii*.

Tukihii waxa uu **bilaabay** **in** < uu **heeso** >.

Objektsbisats som inleds med konjunktionen *in*.

28. Allmänna frågor

---

1. Ett morfem är den minsta del av ett ord som bär en betydelse eller uttrycker en grammatisk funktion.
2. En rot är ett morfem som har en lexikal betydelse och därför fungerar som en betydelsemässig bas i ett ord.
3. Ett prefix är ett morfem som placeras före en rot.
4. Ett suffix är ett morfem som placeras efter en rot.

Suffix och *prefix* är latinska termer. Suffix och prefix kan på svenska även kallas för *ändelse* och *förstavelse*.

5. substantiv = *magac*,
pronomen = *magacuyaal*,
adjektiv = *sifo* (eller *tilmaame*, men den termen bör undvikas eftersom den även används om suffigerade pronomen. De kallas på svenska ofta för determinerare),
verb = *fal*,
partiklar = *qurub*,
konjunktioner = *xiriiriye*,
prepositioner = *horyaale* (eller *meeleeye*, men denna term är inte lika bra eftersom prepositionerna inte bara uttrycker 'plats'),
interjektioner = *yaab*.

6. *dayax, sax, nin* – substantiv/*magac*
iyo, oo – konjunktioner/*xiriiriye*
ka, ku – prepositioner/*horyaale*
akhriyaa, fiiri, ahayd – verb/*fal*
ay, ku, i, uu – pronomen/*magacuyaal*
badan – adjektiv/*sifo*

7. I agglutinerande språk kan man lägga till många ändelser till samma rot, t.ex. **ilk-a-h-aa-g-aas-i** där man kan hävda att det finns sex ändelser. Även svenskan kan komma upp i tre ändelser på substantiv, t.ex. **bil-ar-na-s**, men somaliskan är alltså mer agglutinerande än svenskan.

8. Ordklasser partiklar / qurub, konjunktioner / xiriiriye, prepositioner / horyaale, interjektioner / yaab innehåller ord som inte böjs.

9. Vilka är somaliskans fyra grundläggande prepositioner?

u, ku, ka, la

10. Ordet 'la' har två helt olika betydelser. Ange de båda svenska betydelserna. Till vilken ordklass hör vardera av de två betydelserna?

la (preposition) *med*

la (pronomen) *man*

11. De somaliska prepositionerna placeras först i predikatet, dvs. före det verb eller adjektiv som utgör huvudord i predikatet.

12. Somaliskan uttrycker motsvarigheten till många svenska prepositioner, t.ex. *framför, bakom, under*, med hjälp av substantiv och possessiv ändelse, t.ex. **miiska hoostiisa under bordet** (eg. *bordet dess undersida*).

29. Ordklasser

---

substantiv/magac (m)

adjektiv/sifo (s)

pronomen/magacuyaal (my)

verb/fal (f)

partikel/qurub (q)

konjunktion/xiriiriye (x)

preposition/horyaale (h)

interjektion/yaab (y).

Dalkeenna(m) waxa(q) ku(h) nool(s) diin(m) badan(s). Waxa(q) ay(my) ku(h) nool(s) yihiin(f) meelaha(m) dhagaxa(m) badan(s) ee(x) duurka(m) dhexdiisa(m) ah(f).

Diinku(m) waxa(q) uu(my) leeyahay(f) qolof(m) adag(s). Marka(s) uu(my) diinku(s) arko(f) cadowgiisa(m) waxa(q) uu(my) laabaa(f) qoortiisa(m). Dabadeed(m) waxa(q) uu(my) joojiyaa(f) dhaqdhaqaaqa(m).

Waxa(q) uu(my) is(my) ka(h) dhigaa(f) dhagax(m) oo(x) kale(s). Waxa(q) uu(my) filayaa(f) in(x) cadowgiisa(m) uu(my) aan(q) arag(f).

Diinku(m) waxa(q) uu(my) nool(s) ahaan(f) karaa(f) waqti(m) dheer(s). Sida(m) la(my) yiri(f) qaar(m) ayaa(q) waxa(q) ay(my) noloshoodu(m) gaartaa(f) boqol(m) iyo(x) konton(m) oo(x) sano(m). Kuwaasi(my) na(x) aad(m) baa(q) ay(my) u(h) waaweyn(s) yihiin(f).

Diinku(m) waxa(q) uu(my) leeyahay(f) lugo(m) gaagaaban(s). Waxa(q) uu(my) u(h) socdaa(f) si(m) aayar(m) ah(f). Waxa(q) uu(my) cunaa(f) caws(m) badan(a).

Xilliga(m) jiilaalka(m) ah(f) diinku(m) waxa(q) uu(my) galaa(f) geedaha(m) hoostooda(m). Taas(my) macnaheedu(m) waxa(q) ay(my) tahay(f), diinku(m) waxa(q) uu(my) hurdi(f) karaa(f) laba(m) bilood(m).

Diinku(m) inta(m) badan(s) ma(q) sameeyaan(f) wax(m)
dhaqdhaqaaq(m) ah(f) wax(m) na(x) ma(q) cunaan(f).